

bi se živinčeta tudi pridno kopala in sploh tako gleštala, da bi se ne mogla tako lahko povaljati. Zavoljo tega naj se staje tako naredé, da se more gnojnica, kar je stelja ne popije, lahko odcejati in hitro odtekati. Posebno veliko je pa tudi na stelji in na tem ležeče, da se stelja večkrat nova nastelje. Najboljša stelja je slama, ker gnojnico hitro popiva.

Ako se tedaj slame dosti nastelje in se slama, ki je bolj onesnažena, vsaki dan proč jemlje, še celo treba ni, hleva dan za dnevom kidati; listje pa popiva scavnico veliko manj in živina se na njem zelo onesnažuje; zavoljo tega se mora vsaki dan drugo listje nastlati, pa tudi živino je treba večkrat snažiti in umivati, če jo gospodar hoče čedno iméti.

Pri konjih je pa vselej treba, zelo premočeno steljo vsaki dan presuševati in čez kaj dni pa druge nastlati. Poleti vsak dan kidati je že zavoljo tega dobro, da se ne zaredi preveč mrčesov in muh, ktere živino zelo nadlegujejo in jej ne dajo miru.

Tudi volom, kateri se za delo rabijo, je treba večkrat hlev izkidati in kakor konjem slame nastiljati, ker so frišnega zraka vajeni, a tudi bolj mehke stelje potrebujejo, da si bolj spočijjo.

V ovčjih hlevih sme gnoj brez škode cele mesece ostati; ovce v hlevu niso privezane, teptajo po slami z gnojem zmešani in storé tako, da se gnoj s slamo bolj zmeša in scavnica globočeje pod slamo pride. Ako se nastilja dosti dobre stelje, ktera vlažnost lahko popiva, in se hlevi dobro prevetrujejo, kedar je drobnica na paši, se ni nobene nevarnosti za zdravje bati. Sme se tedaj ravno tako tudi s kravami ravnati, če se jim veliko slame stelje in hlevi večkrat prevetrujejo, zlasti pa, če krave niso priklenjene in se po hlevu prosto gibati morejo.

Ako se kravam vsaki dan kida, se s tem res nekoliko stelje prihrani; ali tak gnoj ni tako močen, ker se stelja z njim ne zmeša dovolj; pa tudi živina ne leži tako toplo in mehko; posebno na s kamnom ali ceglom vloženih tléh ležati ne tekne živini. Bolje je tedaj, če je mogoče, dosti slame nastlati in vsaki dan več nastiljati, gnoj pa večkrat kidati; tako tudi živina čedna ostane.

Ni pa dosti samo, da je živina čedna; tudi orodje, tla in stene hleva morajo snažne biti. Treba je tedaj živino prav pridno umivati in vselej dobro obrisati, stene hleva vsaj enkrat v letu pobeliti, tla in pot, po kateri živina v hlevu in iz hleva hodi, se morajo vsaki teden enkrat počediti. (Dal. prih.)

Slovensko slovstvo.

* *Statistično poročilo trgovsko-obrtnijske zbornice v Ljubljani o trgovini, obrtniji in prometu na Kranjskem leta 1870.*

se imenuje knjiga, ki jo ravno zdaj na svetlo spravlja Kranjska trgovska in obrtnijska zbornica pod vredništvom gosp. Jan. Murnika, tajnika zborničnega. V lični veliki osmerki je natisnjenih že 15 pól v slovenskem in nemškem jeziku; celo delo utegne obseči kakih 25 pól.

Radostni pripoznavamo, pregledavši natisnjenih 15 pól, da je knjiga jako zanimiva, ki se je mógla sestaviti le po pripomoči mnogih delalnih močí. — Vvod daje kratek opis Kranjske dežele in še posebno velicega močvirja Ljubljanskega; temu se vvrstuje popis števila prebivalcev po njihovih stanovih, — dalje skupno število vseh obrtnikov in trgovcev, razdeljenih po vrstah opravil, — razvoj zasebne obrtnije, fabrik in kupcij, popis geologičnih tvorb gorá, — statistični pregled o meri rodovitne zemlje po različnih vrstah obdelovanja,

— izkazek o poprečnih dohodkih orala zemlje vseh zemeljskih pridelkov po dačnih okrajih, — izkazek o letini leta 1870., — državne podpore v povzdigo kmetijstva, — tržna cena v letih 1867., 1868., 1869., 1870., — gozdarske razmere, — živinoreja, — rudarija in še več družega, tako dovršena cela bode dala vgléd v vse obrtnijsko in kupčijsko gibanje na Kranjskem. Slovensčina, ki se je v mnogih tehničnih izrazih morala boriti z mnogimi težavami, je lična in tako gladko teče, da je veselje brati. Na kratko tedaj rečemo, da knjiga, popolnoma dodelana, bo spadala v vrsto onih naših knjig, ki niso le zato, da jih človek prebere in da potem počivajo v omari, ampak jih mnogokrat vpotrebuje, ako mu je treba to ali uno izvedeti.

* *Vabilo na naročbo „Slovenskega učitelja“.* „Slovenski učitelj“ bode neodvisen šolski ali učiteljski list, ki bode početkom novega leta izhajal v Mariboru v „narodni tiskarnici“ na eni poli v obliki osmerke po 3krat na mesec (1., 10. in 20. dne). Namenjen je vsem slovenskim učiteljem in vsem slovenskim šolam. Zastopal bode koristi slovenskih šol in učiteljev, delal za napredek prvih, za izobraževanje poslednjih; branil bode pravice obojih, grajal in zavračal vse krivice, ki se godé tem važnim faktorjem za naroden napredek: bode toraj neustrašljiv zagovornik slovenskega šolstva in učiteljstva. Govoril bode tudi pogostoma o domači izreji in domačem izobraževanju. Priporočuje se ta list v prvi vrsti učiteljem in šolnikom sploh, pa tudi vsem odgojiteljem, starišem in šolskim prijateljem. — Naročnina je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr., ktero sprejema podpisani lastnik.

Prva številka z obširnejšim programom se pošlje na ogled vsem nam znanim slovenskim šolam. Če je kdo želi, naj se oglasi v „narodni tiskarnici“ v Mariboru.

Ivan Lapajne,

nadučitelj v Ljutomeru (Luttenberg) na Štajarskem.

* *„Učiteljski Tovarš“* — list za šolo in dom, bode z novim letom nastopil že svoj trinajsti tečaj. Če vseh njegovih 12 letnikov pregledamo, spoznati moramo, da je svojo nalogo — pospeševati domačo šolo — častno izvrševal in da si je kot prvi slovenski šolski list pri marsikterih težavnih okoliščinah za naše šolstvo in učiteljstvo pa tudi sploh za slovensko slovstvo pridobil zasluge. On je enako tihemu pa neutrudnemu delavcu kot samec potil se na pedagogijskem polji in je že takrat, ko se o novih šolskih postavah in o novem učnem načrtu še nobenemu sanjalo ni, učiteljem priporočal ravno to dobro, kar se sedaj postavno zahteva, da naj se namreč v ljudski šoli ne uči samo branje in pisanje, temuč vse, česar človek potrebuje v navadnem življenji in je tudi v domačem učnem jeziku kazal, kako naj se v ljudski šoli v posamnih naukih podučuje (glej tečaj 1861. l., l. 1. „Podoba dobre šole“ itd.). „Učit. Tovarš“ pa je napredoval tudi z duhom novega časa vselej toliko, kolikor je videl, da ima „nova éra“ kaj zrna v sebi; vendar pa kot pošten rodoljub in krščanski odgojnik ni nikdar odobral in posnemal novoêrnega kričanja modernih (največ judovskih) učiteljev in ni nepotrebno udrihal po dosedanjih pospešiteljih in dobrotnikih ljudske šole, in ravno zato mu ta kričeča nasprotna stranka očita, da ni nič storil, kar mu pri nas in pri vseh poštenih pedagogih in šolskih prijateljih le častno priznanje pridobiva. Kakor je bil neodvisen skozi 12 let, tako ostane tudi vprihodnje; le lastno dobra prepričanje ga vodi in zato se tudi vprihodnje ne bode odvisnega delal od tistega terorizma, pod katerim se marsikdo vklanja, češ, „pogledite me, jaz sem liberalec, to je, nasprotnik duhovščine!“ Menimo, da sedanji čas slovenski učitelj ne more biti brez slovenskega

šolskega lista, kajti nemški šolski list, ako bi bil tudi našim narodnim šolam prijazen, mu le posredno pomaga, domači list pa mu kaže podučevanje s tistimi besedami, ki jih v šoli resnično potrebuje in rabi. „Uč. Tov.“ priporočamo tedaj ne le vsem slovenskim učiteljem, temuč tudi vsem šolskim prijateljem in sploh slovenskim rodoljubom, da naj bi ga djansko in z naročnino podpirali.

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

Po dani obljubi nadaljujemo zdaj obravnave iz deželnega zbora Kranjskega.

V 8. seji Kromer s 17 sodrugi interpelira c. kr. vlado: ali hoče skladno cesto od Ljubljane na Vélíke Lašče, Ribnico, Kočevje do Hrvaškega vvrstiti med vélike (državne) ceste, in ako ne, kaj misli storiti, da se napake odstranijo, ki občenje jako zadržujejo na tej cesti. — C. k. deželni predsednik obljubi na to odgovoriti v eni prihodnjih sej. — Peticije, in sicer prošnje odbora občine Novomeške, naj deželni zbor pri ministerstvu kupčije zahteva, da se načrt Dolenske železnice v prvem zasedanju predlaga državnemu zboru, in deželni zbor naj izreče, da zahteva korist dežele, da se ta železnica na vsaki način skozi Novomesto napelje; županije v Škofji Loki, naj deželni zbor na vso moč dela na to, da bi se železnica v Trst čez Loko izpeljala; — posestnikov Bohinjskih občin Bistrica, Nemški Rovt in Komen, naj se ozira na njih željo zastran nakupa nekterih delov Jelovice po odkupljenji in uravnanji zemljiščinih bremen; — potem občine Češnjiške v Bohinji, naj deželni zbor pri vladi podpira prošnjo, da se z ozirom na njene posebne krajne razmere ne izvršuje ostro gozdna postava gledé na vživanje paše, vsaj dokler zemljiščine pravice ne bodo uravnane — se izročí gospodarskemu odseku; — prošnja županije v Cerknici, naj se deželni vladi priporoča Cerknica kot sedež c. kr. okrajnega glavarstva, sodišča in davkarstva, — se izročí občinskemu odseku. — Potem naznani deželni glavar, da deželnemu odboru ni mogoče še v tej sesiji, kakor mu je bilo pri zadnjem zasedanju naloženo, poročati o nameravani napravi mostú čez Savo poleg sv. Jakoba, ker je neko dotično poročilo skladno-cestnega odbora prejel še le pred nekimi dnevi, da pa bode v tej zadevi obširno poročal v prihodnjem zasedanju. — Dalje se po nasvetu deželnega glavarja poročilo voditeljstva realke Ljubljanske do deželnega odbora zarad naprave potrebnega pohišja za novo realkino poslopje izročí finančnemu odseku.

Potem se je prestopilo na obravnavo dnevnega reda.

Najpred se je obravnavalo o postavi zastran uravnave pravnih razmer ljudskih učiteljev. — Dr. Zarnik spodbija ono določbo v §. 42., ki učiteljem prepoveduje tako imenovane poure, to je, po dokončani šoli še poseben poduk dajati v šolski sobi. Ta določba se mu čisto nepraktična dozdeva vzlasti na kmetih in neizpeljiva; pomisliti se mora, da učitelj vendar le ne bode še toliko imel plače, da bi lahko shajal; marveč moramo še prav veseli biti, ako kmetje spoznajo, da je dobro, ako se otroci še posebej podučujejo; zato nasvetuje, naj bi zbor iz postave izbrisal tako prepoved. — Pintar zagovarja Zarnikov nasvèt ter omeni, da kmet po deželi pač nima drugega človeka, nego učitelja, ako hoče, da bi se otrok razun šole še posebej podučeval. Svetec, Kromer, baron Apfaltrern in deželni predsednik pa ugovarjajo Zarnikovemu nasvetu, deželni predsednik še celó opominja, da bi mogoče bilo, da vlada ne potrdi postave,

ako Zarnikov nasvèt obvelja. Večina zborova vendar pri glasovanji sprejme dr. Zarnikov nasvèt. — Potem dr. Zarnik nasvetuje, naj bi se izbrisala določba v §. 52., po kateri se brž odstaviti sme učitelj, kateri se je v državljskih zadevah tako obnašal, da se to ne strinja z njegovo službo. — Dr. Zarnik navaja, da je ta določba past, ki jo je vlada nastavila prav v kotičku te postave národnim učiteljem; deželni šolski svèt bode to določbo tolmačil kakor bode hotel, in zdaj, ko je narodna stranka v tem svetu v manjšini, gotovo ne v korist naroda slovenskega; — učitelju se politikovanje kakor nobenemu drugemu državljanu ne sme zabraniti; sliši se pač od neke stranke v eno mer, naj se učitelji a tudi duhovniki ne pečajo s politiko; al to ne velja v ustavni državi; v ustavni državi se sme in naj se vsaki stan peča s politiko, — to po postavi ni nikomur prepovedano, učitelju in duhovniku ravno tako ne, kakor tudi uradniku, advokatu, čevljarju, krojaču ne; vsakdo sme politikovati. — Kromer se pač oglasi in zagovarja ono nasvetovano določbo, a dr. Zarnik mu zavrne, da se niti duhovnikom niti učiteljem ne bi prepovedovalo politikovati, ako ne bi bili národni; ako se pregreši učitelj drugače, vsaj je kazenski zakonik, ki za vsacega enako velja, tudi za učitelja velja. — Kromer ugovarja Zarniku, da celó državljska zveza ne bi mogla obstati, ako bi se ona določba odpravila; baron Apfaltrern navaja, da bi se navedeni §. bil morda v šolskem odseku premenil, ako bi ga bil kdo spodbijal; ker se pa to ni zgodilo, priporoča navedeno prepoved. — Pri glasovanji obvelja Zarnikov nasvèt. — Potem dr. Razlag nasvetuje, da bi se odpravila določba v §. 81., po kateri vsak učitelj nekaj odstotkov od svoje plače vplačati mora v pokojninsko blagajnico; — ta nasvet pri glasovanji ne obvelja. — Konečno se postava sprejme.

Zdaj je prišel na vrsto načrt postave zastran posredovalstev za poskušanje poravnave med strankami v prepíru. — Poslanec Irkič govori, da bi bolj vstrezale mirivne sodnije, Kramarič jo priporoča. Ker postava določuje, da se posredovalstvo vpeljati sme le tam, kjer županijski odbor to sklène, pa dr. Razlag nasvetuje, da bi tudi deželni odbor smel vpeljati posredovalstev. Al dr. Costa mu ugovarja povdarjaje avtonomijo občin, tudi Kromer ugovarja Razlag-u; dr. Razlagov nasvet pade. — Konečno obvelja ta postava.

Potem se računski sklep zaklada zemljiščine odveze za lansko leto 1871. (dohodki 594.177 gold. 34 kr., stroški 658.752 gold. 87½ kr., primanjka 64.575 gold. 53½ kr., konečni čisti pasivni zastanki 1 milijon 522.922 gold. 25½ kr. (in proračun istega zaklada za leto 1873. (potrebščine 628.239 gold., zaklada 628.239 gold.) potrdi in sklène, da se ima za zaklado deželnega doneska za 1873. leto 20 odstotkov priklade (davka) na direktne davke, izvzemši doklado za vojsko, potem 10 odstotkov priklade na davek vžitnine od vina, vinskega in sadnega mošta in mesa pobirati kakor letos. — Potem sklène deželni zbor, da se ima opustiti prodaja deželnega poslopja „Ballhaus“ imenovanega, — dalje dovoli iz Glavarjevega zaklada za zidanje šole v Komendi še podporo s 1500 goldinarjev.

Pri obravnavi o postavi zarad preodkaza v §. 14 odgonske postave (postave za šub) od 17. julija 1871. leta zaznamenovanih stroškov deželnemu zakladu dr. Razlag nasvetuje, da bi se — nasproti določbi, po kateri bi se iz deželnega zaklada imelo plačati po 20 kr. od glave za različne odgonske stroške, — občinam povračali vsi stroški, al dr. Costa, Irkič in Murnik spodbijajo oni nasvet, ki potem tudi ne obvelja. Ob-